

Sygn. akt II CSK 164/16

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku R. K.
przy uczestnictwie H. K.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 października 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 5 lutego 2015 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestniczka powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które sformułowała w formie pytań: „1) czy zgoda drugiego małżonka potrzebna do dokonania darowizny z majątku wspólnego, w sytuacji spełnienia przyrzeczonego świadczenia może zostać wyrażona w dowolnej formie?; 2) czy małżonek może wyznaczyć drugiemu małżonkowi termin na wyrażenie zgody na dokonanie darowizny z majątku wspólnego z zastrzeżeniem, że jego bezskuteczny upływ spowoduje uznanie, że doszło do wyrażenia zgody? 3) jaki jest dopuszczalny termin na podniesienie zarzutu nieważności darowizny, czy podniesienie zarzutu nieważności darowizny po upływie 2 lat od jej dokonania w sytuacji posiadania przez cały ten okres wiedzy o jej wykonaniu należy uznać za niedopuszczalny?”

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11

(nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się o problemach, których dotyczą sformułowane przez uczestniczkę i zacytowane wyżej pytania. W wyroku z 25 listopada 2003 r., II CK 273/02, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sankcja nieważności czynności prawnej dokonanej bez zgody współmałżonka wynika z art. 37 § 1 k.r.o., który stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 58 k.c. Art. 37 § 2 k.r.o. jednoznacznie wymaga potwierdzenia umowy zawartej przez jednego z małżonków bez zgody drugiego i od potwierdzenia czynności uzależnia jej ważność. Stwierdzenie, czy doszło do potwierdzenia czynności jest kwestią faktyczną, która musi mieć oparcie w ustaleniach dokonanych w sprawie. Z potwierdzeniem czynności nie może być zrównywany brak reakcji małżonka na poinformowanie go o czynności przez drugiego z małżonków, który planuje czynność albo jej dokonał, gdy pomiędzy małżonkami istnieje konflikt i brak jest forum, na którym małżonek, od którego oczekuje się reakcji miałby zmanifestować swój sprzeciw wobec czynności, a w trakcie wszczętych w nieodległym czasie postępowań sądowych konsekwentnie utrzymuje on, że nie godził się i nie godzi na dokonaną czynność.

Zgodnie z poglądem ustalonym w literaturze i orzecznictwie, jeżeli druga strona umowy nie skorzystała z uprawnienia przewidzianego w art. 37 § 2 k.r.o. i nie wyznaczyła małżonkowi terminu na potwierdzenie umowy, małżonek ma nieograniczony czas na jej potwierdzenie lub odmowę potwierdzenia. Do czasu potwierdzenia lub odmowy potwierdzenia, umowa ma charakter czynności prawnej niezupełnej (kulejącej), która z chwilą odmowy potwierdzenia

staje się czynnością prawną nieważną *ex tunc*, a więc od chwili jej dokonania, z wszystkimi tego konsekwencjami. Dokonane na podstawie takiej umowy świadczenie staje się nienależne już od chwili, w której zostało dokonane i do jego zwrotu stosuje się przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 410 k.c.). Ustawodawca nie przewidział w art. 37 § 2 k.r.o. dla potwierdzenia czynności jakiegokolwiek terminu, zatem może być ono dokonane przez małżonka także po ustaniu wspólności ustawowej w wyniku np. rozvodu lub śmierci małżonka, który dokonał czynności z osobą trzecią. Potwierdzenie lub odmowa potwierdzenia zależy więc wyłącznie od uprawnionego małżonka i może nastąpić nawet wiele lat po zawarciu umowy (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 5 marca 1981 r., III CZP 1/81, OSNCP 1981, nr 8, poz. 145, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95, OSNC 1995, nr 10, poz. 147, i z 13 czerwca 2001 r., II CKN 507/00, OSP 2002, nr 1, poz. 3, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2012 r., V CSK 408/11). Pewne ograniczenia czasowe co do możliwości dokonywania rozliczeń w związku z przesunięciami majątkowymi dokonanymi przez jednego z małżonków bez zgody drugiego można określić z odwołaniem się do instytucji przedawnienia. W wyroku z 16 grudnia 2014 r., III CSK 36/14 (OSNC 2016, nr 1, poz. 5), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że bieg terminu przedawnienia roszczenia współmałżonka o zwrot świadczenia dokonanego z majątku wspólnego z przekroczeniem zakresu zwykłego zarządu tym majątkiem rozpoczyna się w chwili określonej w art. 120 § 1 zdanie drugie k.c., niezależnie od tego, czy osoba trzecia wyznaczyła uprawnionemu małżonkowi termin na potwierdzenie umowy (art. 37 § 3 k.r.o.), jak również od tego, kiedy małżonek ten dowiedział się o czynności ani kiedy odmówił jej potwierdzenia.

Skarżąca powołała się nadto na oczywistą zasadność jej skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) w związku z tym, że Sąd drugiej instancji nie odniósł się do wszystkich zarzutów jej apelacji.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia miały miejsce uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo też podniesione zarzuty oczywiście

uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący, który powołuje się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej musi zatem wykazać, że kwestionowane orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ.). Skonfrontowanie zarzutów skarżącej sformułowanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z motywami orzeczenia Sądu drugiej instancji, ale i pierwszej instancji, w zakresie, w jakim Sąd drugiej instancji do nich się odwołał aprobowując ustalenia i ocenę prawną tego Sądu, nie potwierdza zasadności zarzutów skarżącej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.